МАЙ. № 10. MAJ.

ДЕННИЦА,
ЛИТЕРАТУРНАЯ ГАЗЕТА.

Slavus sum, nihil slavici a me alienum esse puto.

JUTRZENKA,
PISMO LITERACKIE.

ВАРШАВА. 1842. WARSZAWA.

О ЛИТЕРАТУРНОМЪ ЕДИНСТВѢ МЕЖДУ СЛОВЯНСКИМИ ПЛЕМЕНАМИ (*).

Соч. Докт. I. К. Пуркинье.

Высшее единство между европейскими языками.

Въ Европѣ, въ области романскихъ, германскихъ и словянскихъ языковъ, замѣтно нынѣ стремленіе, такъ-сказать, взаимно проникнуться другъ другомъ. Весьма было бы занимательно пространное историческое изслѣдованіе о томъ, до какой степени взаимное вліяніе романскихъ нарѣчій содѣйствовало, съ теченіемъ времени, утвержденію, усиленію и безпрерывному развитію отдѣльныхъ частей языка. Въ области германскаго племени, въ новѣйшее время, замѣтно значительное вліяніе нѣмецкой литературы на датскую, въ-особенности на ея учоную часть; литература англійская также отъ нея заимствуется; только шведская, кажется, имѣетъ въ-виду остаться отдѣльною на своемъ сѣверѣ; голландская болѣе отклоняется отъ галь-

(*) Мы помѣщаемъ здѣсь отрывки изъ очень важнаго сочиненія, которое прислалъ намъ въ рукописи почтенный авторъ, столь извѣстный въ учономъ мірѣ, Г. Пуркинье. Онъ намѣренъ издать это сочиненіе особо, на нѣмецкомъ языкѣ. *Редакт.*

O JEDNOŚCI LITERACKIÉJ MIĘDZY PLEMIONAMI SŁOWIAŃSKIEMI (*).

Przez Dr. J. K. Purkinjego.

Wyższe zjednoczenie w obrębie głównych języków Europy.

Widoczném jest dążenie obecne literatur do wzajemnego przeniknienia się sobą, mianowicie w Europie, w obrębie romańskich, germańskich i słowiańskich języków. Byłobyto bardzo zajmujące i rozległe badanie historyczne, wykazać o ile wzajemny wpływ romańskich narzeczy, okazał się w postępie czasu skuteczny na utrzymanie, wzmacnianie i ciągłe rozwijanie pojedynczych gałęzi. W obrębie germańskiego plemienia widzieliśmy w ostatnich czasach znaczny wpływ literatury niemieckiéj na duńską, szczególniéj na jéj część naukową; angielska również z niéj korzysta; szwedzka tylko zamyśla jeszcze, jak się zdaje, w swojém północném pozostać odosobnieniu; holenderska przechyla się coraz bardziéj od gallickiéj do

(*) Udzielamy tu wyjątki z bardzo ważnego dzieła, którego rękopism przysłać nam raczył szanowny autor, chlubnie znany w świecie uczonym Dr. Purkinje. Ma on zamiar wydać dzieło swoje oddzielnie w języku niemieckim. *Redaktor.*

скаго элемента и сближается съ германскимъ; словянскій языкъ, питаясь обильными соками ближайшихъ вѣтвей, скоро съ свѣжими силами возродится къ новой жизни.— Въ Германіи возбужденное Гриммомъ стремленіе къ изученію сродственныхъ нарѣчій, открывъ новое обширное поле для изслѣдованій, безъ сомнѣнія, будетъ способствовать къ высшему единству между германскими литературами, особенно, если изученіе ихъ войдетъ въ кругъ университетскаго преподаванія и будетъ покровительствуемо правительствомъ.

Въ области словянскихъ языковъ, въ новѣйшее время, обнаруживается подобное же стремленіе, которое однако жъ не влечотся спокойнымъ, теоретическимъ, школьнымъ шагомъ германскихъ языковъ, но съ быстротою подвигается впередъ, отличаясь практическимъ и, какъ нѣкоторымъ можетъ показаться, общенароднымъ направленіемъ, что непосредственно происгекаетъ изъ особенныхъ историческихъ отношеній словянскихъ народовъ. Разсмотримъ обстоятельнѣе постепенное развитіе этихъ отношеній.

Историческо-литературное положеніе главнѣйшихъ словянскихъ племенъ.

А. Чехи.

Уже нѣсколько разъ, съ теченіемъ времени, языку и народности Чеховъ угрожало, если не насильственное искорененіе, то постепенный упадокъ. Постоянною причиною этому былъ перевѣсъ чужеземнаго образованія, готоваго подавить чешскій языкъ; напротивъ появленіе образованія чисто-народнаго хранило и спасало его. Первый ударъ нанесло ему образованіе »христіянско-германское«, которое со временъ Карла В. распространялось отъ запада Европы на востокъ и сѣверъ. Чехи однако жъ самостоятельно встрѣтили чуждое образованіе, принявъ христіянство частію чрезъ посредство южныхъ Словянъ, и только этимъ спаслись отъ губительной бури, которая изгладила изъ среды народовъ Словянъ сѣверной Германіи, сопротивлявшихся ей силою. Возникшая въ послѣдствіи времени колоссальная идея всемірной нѣмецкой монархіи, угрожала также и Чехамъ, стремясь къ тому, чтобы слить ихъ съ своимъ собственнымъ, государственнымъ, общественнымъ и ученымъ образованіемъ; съ другой стороны — римская церковь съ своими латинскими формами образованія не менѣе стѣсняла народность Чеховъ; но вспыхнувшая со всею силою гусситская война, вдругъ расторгла и тѣ и другія узы; тогда чешскій народъ снова могъ взойдти на высокую, по тогдашнему времени, ступень образованія, въ отношеніяхъ государственномъ, церковномъ, гражданскомъ и литературномъ. Но и эти цвѣты опять опали въ бурное время тридцатилѣтней войны съ ея послѣдствіями; съ ослабленіемъ же нѣмецкаго государства, также въ слѣдствіе притѣсненія Езуитовъ и германской системы воспитанія, введенной въ царствованіе Маріи Терезіи и Іосифа II, Чехи еще болѣе утратили свое значеніе и уклонились отъ словянскаго міра. Однако жъ въ послѣдствіи времени умственная дѣятельность получила

germańskiéj strony; słowiański idyom, posilając się obfitemi sokami najbliższych siostr, wkrótce z świeżą siłą do nowego powstanie życia. W Niemczech także z podnieconego szczególniéj przez Grimma krzątania się około pokrewnych idyomów, zyskano wiele nowego pola dla badań, co nie wątpliwie przyczyni się do wyższego zjednoczenia literatur germańskich, szczególniéj, jeżeli zaprowadzone do wyższych zakładów naukowych, opieki rządu doznawać będą.

W zakresie słowiańskich języków, objawia się w ostatnich czasach podobne dążenie. To atoli nie postępuje spokojnym teoretycznym krokiem szkolnym języków niemieckich, ale żwawo bieży, odznaczając się charakterem praktycznym, a nawet, jak się niektórym wydaje, ogólnonarodowym, co znowu z pragmatyczną konsekwencyą wynika z właściwych historycznych stanowisk słowiańskich ludów. Postęp rozwinięcia się tych stosunków po szczególe tu rozważymy.

Dziejowo-naukowe stanowiska słowiańskich głównych pokoleń.

A. Czesi.

W biegu czasów już kilkakrotnie zagrażało językowi czeskiemu, a wraz z nim narodowości Czechów, jeżeli nie gwałtowne wytępienie, to stopniowy upadek. Przyczyną tego była zawsze przeważająca obca oświata, która go pochłonąć miała, gdy przeciwnie wystąpienie samodzielnéj swojskiéj oświaty chroniło język i ratowało. Piérwszym ciosem zagrażało narodowości czeskiéj *chrześcijańsko-germańskie* oświecenie, rozpościerające się od czasów Karola W., z zachodniéj Europy ku wschodowi i północy. Tylko przez to, że Czesi samodzielnie wyszli na przeciw niemu, przyjmując chrześcijaństwo w części za pośrednictwém południowych Słowian, uszli przed niszczącą burzą, która opierających się siłą Słowian północnéj Germanii z rzędu ludów wymazała. Późniéj wielki pomysł ustalenia jednego, silnego państwa niemieckiego, także Czechy ogarnął, i miał je zespolić z właściwą sobie polityczną towarzyską i naukową kulturą; z drugiéj strony kościół rzymski z swojemi łacińskiemi formami kultury, niemniéj narodowy żywioł uciskał. Lecz hussytyzm podniósł się z całą dzielnością, i za jednym razem otrząsł z siebie pęta, a lud czeski znowu zdołał wznieść się sam z siebie do znacznéj, jak na owe czasy, narodowéj oświaty we względzie politycznym, kościelnym, w towarzyskiém życiu i w literaturze: aż i to kwiecie wśród burz trzydziestoletniéj wojny i jéj skutków, znowu opadło, a z osłabieniem państwa niemieckiego, także w skutek ucisku Jezuitów i germańskiego systematu wychowania, za czasów Maryi Teressy i Józefa II, Czechy jeszcze więcéj postradały swoje znaczenie. Tym czasem w ogóle swobodniéj się rozwijał ruch umysłowy, a po usunięciu jezuickiego ucisku i żywioł słowiański wolniejsze pozyskał pole. Obok zasiewu niemieckiego, wzrastała młodociana gałązka nowocześniéj

болѣе свободы; притѣсненія Езуитовъ прекратились; тогда и для словянской стихіи открылось обширнѣйшее поприще. Подлѣ нѣмецкаго посѣва возрастала юная вѣтка новочешской литературы, правда, несмѣло, но съ внутреннею силою, которая всасывала въ себя свѣжіе соки изъ остатковъ прежняго образованія. Послѣ того, какъ новая французская династія ниспровергла послѣдній призракъ тогдашней нѣмецкой монархіи, Чехи, вышедши изъ своего критическаго положенія, въ отношеніи къ прочимъ членамъ государства, вошли въ тѣснѣйшія сношенія съ многочисленными словянскими народами новой австрійской монархіи, что́ и дало имъ высшее значеніе въ словянствѣ. Образованный Чехъ, владѣющій языками нѣмецкимъ и словянскимъ, съ большею пользою могъ быть употребляемъ почти во всѣхъ австрійскихъ провинціяхъ, по частямъ военной, учебной, служебной, при значительныхъ общественныхъ работахъ, словомъ всюду, гдѣ только государство, чрезъ посредство своихъ подчиненныхъ, входитъ въ тѣснѣйшія сношенія съ низшими классами народа. Такимъ то образомъ, мало-по-малу, увидѣли пользу и даже необходимость изученія словянскихъ нарѣчій и облегченія средствъ, къ тому служащихъ; однако жъ въ-продолженіе долгаго времени все это дѣлалось съ большою осторожностію и не соотвѣтствовало стремленію къ истинно-словянскому образованію, развивавшемуся въ огромной массѣ словянскихъ народовъ, которые входятъ въ составъ австрійскаго государства, и которыхъ считается теперь до 18 милліоновъ. И здѣсь также отношенія къ новой нѣмецкой имперіи служатъ препятствіемъ, которое еще на долгое время остановитъ стремленіе къ самобытному словянскому образованію и его успѣхи. Новѣйшее стремленіе къ тому же образованію въ Чехахъ, началось собственно со времени паденія Наполеона, когда и нѣмецкая народность пробудилась къ новой жизни; такимъ образомъ примѣръ сосѣдей не мало содѣйствовалъ къ возбужденію новаго энтузіазма, преимущественно въ новомъ поколѣніи. Блистательное возвышеніе Россіи также имѣло вліяніе на возбужденіе въ Чехахъ сознанія всеобщей, столь славной нынѣ словянщины. Тогда-то, въ первый разъ, словянскіе народы, въ значительномъ числѣ, сошлись лицомъ къ лицу, и до того времени, бывъ другъ для друга чуждыми и далекими, съ изумленіемъ увидѣли, что они братья между собою. Въ это же время чешская литература впервые короче сблизилась съ литературою русскою и польскою. Краледворская рукопись, открытая также въ эту эпоху, вскорѣ сдѣлалась общимъ достояніемъ всѣхъ словянскихъ народовъ. Съ тѣхъ поръ связь между словянскими народами постепенно и разнообразно возрастала, и будетъвозрастать еще болѣе по закону необходимаго развитія. Чехи, кажется, въ особенности сознаютъ необходимость войдти въ дѣятельныя сношенія съ прочими Словянами, тѣмъ-болѣе, что въ предѣлахъ австрійской имперіи заключаются всѣ сродственныя симъ послѣднимъ словянскія племена, представителями которыхъ, въ умственномъ отношеніи, кажется, преимущественно предназначено быть Чехамъ, судя по тому, что они теперь уже въ силахъ сознать въ себѣ это предназначеніе и, сообразно съ нимъ,

literatury, wprawdzie nieśmiało, ale z wewnętrzną siłą, która ze szczątków dawnéj oświaty świeży ciągnęła zasiłek. Skoro nowa francuzka dynastya obaliła i ostatnie widmo ówczesnego państwa niemieckiego, wystąpiły Czechy z swego przykrego stanowiska względem innych członków rzeszy, i weszły w ścisły związek z słowiańskiemi po większéj części ludami nowego cesarstwa austryackiego, a przez to samo podniosło się także ich słowiańskie znaczenie. Ukształcony Czech, posiadając język niemiecki i słowiański, mógł być najlepiéj użyty prawie we wszystkich prowincyach austryackich, w wojskowości, w nauczycielstwie, w urzędowaniu, przy wielkich robotach publicznych, słowem, wszędzie, gdzie rząd za pośrednictwem swych podwładnych z niższemi klassami ludu w najbliższe stosunki wchodzi. Takimto sposobem zwolna zaczęto poznawać pożytek, a nawet potrzebę uczenia się słowiańskich języków i popierania środków do téj nauki służących; jednakowoż wszystko to działo się z wielką ostrożnością, a wcale nie w stosunku do rozwijającego się zapału dla prawdziwie słowiańskiéj oświaty, w przeważnéj liczbie słowiańskich ludów austryackiego cesarstwa, których w tém państwie do ośmnastu milionów się liczy. Tu także znowu stosunek do nowéj rzeszy niemieckiéj uważać należy za wielką przeszkodę, która jeszcze na długi czas wstrzyma postęp i potrzebę prawdziwéj oświaty. Najnowszy popęd słowiańskiéj oświaty w Czechach bierze początek właściwie od czasu upadku Napoleona, kiedy i niemiecka narodowość do nowego zmartwychstała życia, a tak przykład sąsiadów do obudzenia, podobnego zapału, szczególniej u młodszego pokolenia wiele przyłożyć się musiał. Swietne Rossyi wystąpienie także dzielnie się przyczyniło do obudzenia w Czechach samowiedzy, powszechnéj, teraz tak głośnéj Słowiańszczyzny. Wtedy to po raz pierwszy większe słowiańskich ludów massy zetknęły się bliżéj ze sobą, i ci, którzy tak długo byli dla siebie obcy, od siebie oddaleni, uznali się z podziwieniem za braci. Wtedy też dopiero literatura czeska z rossyjską i polską bliżéj się zapoznała. Rękopism królodworski, właśnie podówczas odkryty stał się wspólną wszystkich Słowian własnością. Od téj pory pod rozmaitą postacią postępowały te związki i pójdą daléj niezbędną rozwinięcia koleją. Czesi najmocniéj czują powołanie swoje wejścia w ścisłe związki z resztą Słowian; albowiem już w obrębie granic państwa austryackiego znajdują się razem wszystkie słowiańskie spokrewnione narzecza i plemiona, nad któremi objąć umysłowe przewodnictwo zdaje się być najbliższém Czech przeznaczeniem, skoro w ogóle już teraz są zdolni poznać to

дѣйствовать, или по-крайней-мѣрѣ приготовиться къ нему. Первый шагъ къ всеобщему сближенію между собою австрійскихъ Словянъ было бы введеніе латинской азбуки, по аналогическому правописанію, что уже до нѣкоторой степени исполнено въ иллирійскомъ правописаніи по системѣ Докт. Гая. Отъ Поляковъ въ Галиціи, Силезіи и Венгріи мы требуемъ только, чтобы они сдѣлали небольшую перемѣну въ означеніи своихъ четырехъ мягкихъ согласныхъ: cz = c̊, sz = s̊, rz = r̊, dź = d' (и ie = e̊?), и единство въ этомъ отношеніи пополнится. Русины въ Галиціи и Венгріи, со введеніемъ у себя латинскихъ буквъ, могли бы образовать особую вѣтвь слованской литературы, въ противномъ случаѣ присоединиться или къ литературѣ польской или къ руской. Другимъ шагомъ къ такому взаимному сближенію, сколь можно въ большей степени и сообразно съ этой цѣлью, было бы распространеніе и составленіе вспомогательныхъ средствъ для изученія словянскихъ нарѣчій, для чего, сверхъ сравнительныхъ карманныхъ словарей, я предложилъ бы еще хрестоматіи, какъ книги для постепеннаго чтенія. Прочіе, болѣе дѣйствительные способы, мы должны предоставить времени, которое всему даетъ созрѣть, если только мы будемъ хранить и поддерживать уже существующіе зародыши.

Б. Иллирійцы.

Народы иллирійскаго племени, обитающіе въ Штиріи, Корутанахъ, Краинѣ, Далмаціи, Горватіи, Славоніи, Босніи, Сербіи, Черногоріи и проч., послѣ того, какъ внѣшнія обстоятельства стали имъ болѣе благопріятствовать, дѣлали разныя усилія къ разработкѣ своей литературы, которыя однако жъ скоро истощились. Счастливѣе прочихъ, въ этомъ отношеніи, были ближайшіе сосѣди Италіянцевъ, Далматы, именно Дубровничане (Рагузане); на принятыхъ ими основаніяхъ зацвѣла и новѣйшая литература горватско-далматскихъ Иллирійцевъ. Прежняя сербская литература ограничивалась древле-словянскимъ языкомъ, и только въ наше время истинный народный духъ Сербовъ достигъ до нѣкоторой степени самобытности. Сборники превосходныхъ народныхъ пѣсень, изумляющихъ своею многочисленностію, служатъ основаніемъ этой возрождающейся литературѣ, какъ нѣкогда пѣсни гомерическія были зародышемъ образовавшейся въ-послѣдствіи литературы греческой. Эти народы превзойдутъ истинно-словянскимъ развитіемъ многихъ своихъ соплеменниковъ, болѣе ихъ успѣвшихъ въ образованности; ибо они не столь были подвержены натиску латинскаго и германскаго образованія, и начали свое возрожденіе именно въ благопріятное для словянства время. Просвѣтители ихъ, конечно, употребятъ всѣ усилія къ сохраненію и самобытному произрастанію родныхъ сѣменъ, которыя, въ-слѣдствіе новаго образованія, преждевременно погибли у нѣкоторыхъ западно-словянскихъ племенъ. Они имѣютъ также то преимущество, что ихъ высшее сословіе еще не слишкомъ отдалилось отъ своего народа чрезъ смѣшеніе съ чужеземцами и принятіе чуждаго образованія; при-томъ идея народности не столь испорчена въ

przeznaczenie, podług niego działać, albo, przynajmniéj do niego się przygotować. Pierwszym krokiem ogólnego zbliżenia austryackich Słowian, byłoby zaprowadzenie łacińskiego alfabetu, z jednakową pisownią, co się już po części ziściło u Illiryjczyków, przez zaprowadzenie nowéj pisowni Doktora Gaja. Od Polaków w Galicyi, w Szlązku i Węgrzech wymagamy tylko małego przeistoczenia znamion czterech miękkich spółgłosek: cz = c̊, sz = s̊, rz = r̊, dz = d' (i ie = e̊)? a zjednoczenie w tym względzie będzie dokonane. Rusini w Galicyi i Węgrzech po zaprowadzeniu łacińskiego alfabetu, mogliby nowy obręb literatury słowiańskiéj utworzyć, lub przyłączyć się do istniejącéj polskiéj lub rossyjskiéj literatury. Drugim krokiem do takowego zbliżenia, byłoby największe ile możności pomnożenie i najstosowniejsze urządzenie wszystkich środków pomocnych do nauczenia się tych języków: do czegobym ja używać radził prócz porównawczych słowników kieszonkowych, jeszcze rozbiorowe wypisy czyli chrestomatye do stopniowego czytania. Inne jeszcze skuteczniejsze środki zostawiamy czasowi, który wszystko do dojrzałości doprowadzi, bylebyśmy tylko nie zaniechali już obecnie istniejące zarody pielęgnować i utrzymywać.

B. Illiryjczykowie.

Ludy illiryjskiego plemienia pod względem języka w Styryi, Korutanach, Krainie, Dalmacyi, Kroacyi, Slawonii, Bosnii, Serbii i w kraju Czarnogórców, w miarę tego jak zewnętrzne stosunki dozwalały, czyniły różne usiłowania do uprawy swéj literatury, lecz wszystkie wkrótce były bezskuteczne. Najskuteczniejsze usiłowania okazały się wcześnie u graniczących najbliżéj z Włochami Dalmatów, a mianowicie u Dubrowniczanów (Raguzan), i na ichto podstawie najnowsza literatura kroacko-dalmackich Illiryjczyków na nowo zakwitać poczyna. Dawniejsza serbska literatura zasadzała się na starosłowiańskiéj, a za naszych dopiéro czasów podniósł się właściwy tameczny język narodowy do pewnéj samodzielności. Zbiory prześlicznych pieśni ludu, które się tam w niezliczonéj znajdują liczbie, służą za podstawę dla téj nowo powstającéj literatury, jak niegdyś pienia Homerydów, tworzyły piérwszy zaród do ukształcenia literatury greckiéj. Te ludy mieć będą w swojém rozwinięciu umysłowém daleko więcej pierwotworności słowiańskiéj, niż nie jeden bratni naród, który w oświacie ogólnéj daléj postąpił, co stąd pochodzi, że wolni od narzuconéj przez Latynów lub Germanów oświaty, z swojém odrodzeniem się właśnie w słowiańskiéj wystąpili porze. Ci którzy przewodniczą ich oświacie, starannie pielęgnować będą jéj rodzime nasiona, które u zachodnich niektórych Słowian, wcześnie przez nowotną ogładę zaginęły; u Illiryjczyków dojdą one do samodzielnego rozwinięcia. Mają oni jeszcze tę korzyść, że indywidua z wyższych stanów, nie oddaliły się jeszcze od własnego narodu przez połączenie się z cudzoziemcami, albo przez przekształcenie się; a pojęcie narodowości u nich mniéj jest zamącone nowotnym kos-

немъ новымъ *космополитизмомъ*, какъ у иныхъ Словянъ, находящихся ближе къ главному пункту всеобщей образованности. Развитіе у нихъ литературы и искусствъ будетъ зависѣть отъ развитія ихъ политическаго и общественнаго быта, только теперь начинающагося, и потому то очень важно, какое образованіе будетъ имѣть на нихъ сильнѣйшее вліяніе, германское или сѣверо-словянское. У Словенцевъ въ Штиріи, Корутанахъ, Краинѣ и въ нѣкоторыхъ частяхъ Венгріи, только со временъ реформаціи началось литературное образованіе. Дальнѣйшіе успѣхи частію задержаны были распространеніемъ противу-реформаціи, частію слишкомъ близкимъ и значительнымъ вліяніемъ со стороны Нѣмцовъ и Италіянцовъ. Желательно, чтобы жизненная сила, до-сихъ поръ сохранившаяся въ народѣ, не раздѣлялась на части, но слилась бы съ болѣе-значительными словянскими рѣками.

(Окончаніе слѣдуетъ).

НАРОДНЫЯ ЧЕШСКІЯ ПѢСНИ

ИЗЪ СБОРНИКА Г. ЭРБЕНА.

I. Либостъ а нелибостъ

На копечку стромечекъ,
Подъ копечкемъ ловка—
Ахъ, кдыжъ я си зпомену
На свего головбка!

Ахъ, кдыжъ я си зпомену,
Ве дне, небо въ ноци,
Такъ се се мновъ цѣлы свѣтъ
До колечка точи.

Якъ есть тѣжко умиратъ,
Кдыжъ болести нени!
Йеште горже миловатъ,
Цо къ либости нени.

Цо къ либости было,
То мне опустило;
Цо къ либости нени,
Само за мнов ходи.

I. Любовь и равнодушіе.

На пригоркѣ деревцо,
Подъ пригоркомъ лужокъ,—
Ахъ, какъ только вспомню я
О своемъ голубчикѣ,

Ахъ какъ только вспомню я,
Днемъ или ночью,
То со мною весь свѣтъ
Кругомъ ходитъ.

Какъ же тяжко умиратъ,
Если горя нѣтъ!
Тяжелѣй того— любить,
Чтó не льзя любить.

Что по сердцу было,
То покинуло меня,
А что любить не льзя,
То само за мною ходитъ.

II. Недовѣрна.

Червена ружичко,
Цо се не розвійишь?
Прочъ ты къ намъ, Еничку,
Прочъ ты къ намъ не ходишь?

„Кдыбыхъ я къ вамъ ходилъ,
Ты бы си плакала,
Червеннымъ шатечкемъ
Очи утирала.

Прочбыхъ я плакала,
Кдыжъ мне ницъ не боли?
Миловали сме се,
Яко два голуби.

Яко два голуби,
Яко двѣ гырдлички,
Я семъ ти давала
Упршимне губички,

II. Недовѣрчивость.

Розочка румяная,
Что не распускаешься?
Что же къ намъ, Ваничка,
Что жъ ты къ намъ не ходишь?

„Еслибъ я ходилъ къ вамъ,
Ты бы все плакала,
Красненькимъ платочкомъ
Глазки утирала.“

Чего же мнѣ плакать,
Если нѣтъ зазнобы?
Любили мы другъ друга,
Какъ два голубя;

Какъ два голубя,
Какъ двѣ горлицы;
Я тебѣ давала
Нѣжные поцѣлуи.

mopolityzmem (obywatelstwem świata całego) czyli raczéj indyferentyzmem, niż u innych Słowian, stojących bliżéj ogniska ogólnéj oświaty. Rozwinięcie ich literatury i sztuki, zależyć będzie od nowo poczynającego się rozwinięcia ich politycznego i towarzyskiego życia. Nie jest przytém obojętną rzeczą, która oświata na nich najmocniéj wpływać będzie, czy niemiecka, czy północno-słowiańska. U Słowieńców w Sztyryi, Korutanach, Krainie i części Węgier, dopiéro od czasów reformacyi ukazały się początki literackiéj kultury. Późniejsze postępy wstrzymywała w części pomyślna przeciw-reforma, w części zbyt blizkie i przeważne wpływy niemieckie i włoskie. Życzyćby należało, żeby siła żywotna, jaka jeszcze zachowała się w narodzie, nierozdrabiała się na części, ale zlała się z szeroko płynącemi rzekami słowiańskiemi.

(Dokończenie nastąpi).

PIESNI LUDU W CZECHACH,

ZE ZBIORU P. ERBENA (*).

I. Libost a nelibost.

Na kopeczku stromeczek,
Pod kopeczkem louka—
Ach, gdyż ja si zpomenu
Na sweho holoubka.

Ach gdyż ja si zpomenu,
We dne nebo w noci,
Tak se se mnou cely swiet
Do koleczka toczj.

Jak jest tieżko umjrat,
Kdyż bolesti nenj!
Jesztie horze milowat,
Co k libosti nenj.

Co k libosti bylo,
To mne opustilo;
Co k libosti nenj,
Samo za mnou chodj.

I. Miłość i obojętność.

Na pagórku drzewko,
Przy pagórku łąka, —
Kiedy ja przypomnę
Mojego gołąbka,

Kiedy ja przypomnę
We dnie albo w nocy,
Wtedy ze mną świat caly
Dokoła się toczy!

Jak ciężko umierać,
Kiedy niema smutku,
Jeszcze trudniéj kochać,
Co nie można kochać.

A co kochać można
To mnie opuściło,
A co kochać trudno,
Samo za mną chodzi.

II. Nedowierna.

Czerwona rożiczko,
Co se nerozwijesz?
Procz ty k nam, Jenjczkn,
Procz ty k nam ne chodjsz?

„Kdybych ja k wam chodil,
Tybysi plakala,
Czerwenym szateczkem
Oczy utjrala.“

Proczbych ja plakala,
Kdyż mne nic nibolj?
Milowali sme se
Jako dwa holubi.

Jako dwa holubi,
Jako dwie hyrdliczky;
Ja sem ti dawala
Uprzjmne hubiczky.

II. Niedowierzająca.

Czerwona różyczko
Czem się nie rozwijasz,
Czemu ty Jasieńku
Do mnie nie przybywasz?

„Gdybym do cię chodził
Tobyś ty płakała,
Czerwoną chusteczką
Oczy ucierała.“

Czegożbym płakała,
Gdy mnie nic nie boli?
Wszakeśmy się kochali
Jak gołąbków para.

Jak gołąbków para,
Jak synogarliczki;
Jam tobie dawała
Uprzejme całunki.

(*) Przekładał z czeskiego p. Józef Czajkowski.

Упршимне губички,
Фалешна тва ласка,
Не буду ти вѣржить,
Ажъ буде оглашка.

Ажъ буде оглашка
На те наши фарже,
Тенкратъ буду ржикатъ
Братру твему швагрше.

Братру твему швагрже,
Матце пани мамо;
Буду йи либаватъ
Руце кажде рано.

Руце кажде рано,
Ногы кажды вечиръ:
А то вшецко прото,
Же-йси ты мой пршеци.

Нѣжные поцѣлуи,—
Твоя любовь коварна;
Нѣтъ не стану тебѣ вѣрить,
Пока о нашей свадьбѣ

Не будетъ объявлено
Священникомъ въ церкви;
Тогда брата твоего
Назову я дѣверемъ.

Брата дѣверемъ,
Мать твою матушкою;
Ея руки буду цѣловать я
Каждое утро.

Руки— каждое утро,
Ноги— каждый вечеръ:
А все это за то,
Что ты моимъ будешь.

Uprzjmne habiczky,
Faleszna twa laska;
Nebudu ti wierzit,
Aż bude ohlaszka.

Aż bude ohlaszka
Na te naszj farze,
Tenkrat budu rzjkat
Bratru twémn szwagrze.

Bratru twemu szwagrze,
Matce panjmamo;
Budu ji ljbawat
Ruce każde rano,

Ruce każde rano,
Nohy każdy weczjr:
A to wszecko proto,
Że jsi ty moj przeci.

Uprzejme całunki!
Fałszywa twa miłość;
Wierzyć ci nie będę
Aż zapowiedź będzie.

Aż zapowiedź będzie
W naszéj świętéj farze,
Wtenczas kiedy powiem
Bratu twemu: szwagrze!

Bratu twemu: szwagrze! —
Twojéj matce: matko; —
Całować jéj będę
Ręce w każde rano.

Ręce w każde rano,
Nogi w każdy wieczór,
A to wszystko za to,
Żeś ty moim przecie,

III. Чешка и Моравапка.

Пршилетѣлъ птачекъ
Зъ цизи крайины;
Пршинесъ ми псани,
Въ немъ поздравени.

Быхъ се подивалъ
До земѣ чески,
Же - йсов тамъ въ Чехахъ
Дѣвчатка гезкы.—

Чешка ма кажда
На языку медъ;
А Кдыжъ йи позна,
Пакъ йе яко йедъ.

Зостану радѣй
Въ наши крайинѣ,
Найду си дѣвче
Шварне въ Моравѣ.

Моравка кажда
Якъ ровна свице,
Кажда ма къ хлапци
Упршимне сырце.

III. Чешка и Моравянка.

Прилетѣла пташка
Изъ чужой сторонки;
Принесла мнѣ грамотку,
А съ ней и поклонъ:

Чтобы заглянулъ я
Въ чешскій край,
Что тамъ-де, въ Чехахъ,
Дѣвицы - красавицы.—

У каждой Чешки
Медъ на языкѣ,
А какъ только узна́ешь ее,
То это сущій ядъ.

Лучше я останусь
Въ нашей сторонкѣ,
Да найду въ Моравѣ
Красную дѣвицу.

Каждая Моравка,
Какъ ровная свѣчка,
Каждая готова
Парня полюбить.

III. Czeszka a Morawanka.

Przjletiel ptaczek
Z ciżj krajiny;
Przines mi psanj,
W niem pozdrawanj.

Bych se podjwal
Do zemie czesky,
Że jsou tam w Czechach
Diewczatka hezky. —

Czeszka ma każda
Na jazyku med,
A gdyż ji pozna,
Pak je jako jed,

Zostanu radiej
W naszj krajinie,
Najdu si diewcze
Szwarne w Morawie.

Morawka każda
Jak rowna swjce,
Każda ma k chlapci
Uprzjmne syrce.

III. Czeszka i Morawianka.

Przyleciał ptaszek
Z cudzéj krainy,
Przyniósł mi pismo
W niém pozdrowienie.

Abym się wybrał
Do czeskiéj ziemi,
Że są tam w Czechach
Ładne dziewczyny.

Ma każda Czeszka
Na ustach miód,
A gdy ją poznasz
Jest jako jad,

Zostanę raczéj
W naszéj krainie,
Znajdzie się dziewcze
Hoże w Morawie.

Morawka każda
Jak równa świeca,
Każda dla chłopca
Z uprzejmém sercem.

IV. Тагъ на Турки.

Гусаржи, Гусаржи,
Пекне коне мате,
Я съ вами поѣду,
Ктерего ми дате?

Ктерего йинего,
Нежъ того вранего?
Я си го оседламъ
А седну на него.

Я си го оседламъ
Билыми повлаки,
Абысъ мне познала,
Ажъ пойду съ вояки.

Я си го оседламъ,
Черденовъ дыкытовъ,
Абысъ мне познала,
Ажъ буде пршедъ битвовъ.

Я си го оседламъ
Зеленымъ дунаемъ,
Абысъ мне познала,
Ажъ помашируемъ.

IV. Походъ противъ Турковъ.

Гусары, гусары,
Что за кони у васъ!
Поѣду я съ вами,
Которого дадите мнѣ?

Не того, не другаго,
Только того воронаго;
Я осѣдлаю его,
И сяду на немъ.

Я покрою его
Бѣлою попоной,
Чтобы ты меня узнала,
Какъ пойду я съ войскомъ.

Я его покрою
Красною тафтою,
Чтобы ты меня узнала,
Какъ пойду я въ битву.

Я его покрою
Коврикомъ зеленымъ,
Чтобы ты меня узнала,
Какъ пойдемъ въ походъ.

IV. Tah na Turki.

Husarzi, husarzi,
Piekne konie mate;
Ja s wami pojedu,
Ktereho mi date?

Kterého jiného,
Nеž toho wraneho?
Ja si ho osedlam
A sednu na nieho.

Ja si ho osedlam
Bjlymi powlaky,
Abys mne poznala,
Aż pojdu s wojaky.

Ja si ho osedlam
Czerwenou dykytou,
Abys mne poznala,
Aż bude przed bitwou.

Ja si ho osedlam
Zelenym dunajem,
Abys mne poznala,
Aż pomaszjrujem.

IV. Wyprawa na Turki.

Huzary, huzary,
Piękne konie macie,
Ja z wami pojadę,
Którego mi dacie?

Żadnego innego;
Lecz tego wronego?
Ja jego osiodłam,
I wsiądę na niego.

Ja jego osiodłam
W bielutkie czapraki,
Abyś mnie poznała
Gdy pójdę z wojaki.

Ja jego osiodłam
W czerwone tyftyki,
Abyś mnie poznała,
Gdy stanę do bitwy.

Ja jego przykryję
Zielonym dywanem,
Abyś mnie poznała,
Gdy wychodzić będziem.

Ажъ помашируемъ,
Трши ста миль за Прагу:
Тамъ спатршимъ, ма мила,
Турецковъ армаду.

Ажъ помашируемъ,
Трши ста миль за Виденъ:
Тамъ спатршимъ, ма мила,
Целовъ турецковъ земъ.

Целовъ турецковъ земъ
А йеи дѣдину:
Тамъ про тѣ, ма мила,
Тамъ про тѣ загыну.

Какъ пойдемъ въ походъ,
За триста миль отъ Праги;
Тамъ увидимъ, моя милая,
Турецкое войско.

Какъ пойдемъ въ походъ,
За триста миль отъ Вѣны:
Тамъ увидимъ, моя милая,
Всю турецкую землю.

Всю турецкую землю,
Всѣ ея области;
Тамъ за тебя, моя милая,
Тамъ за тебя я погибну!

Aż pomaszjrujem
Trzi sta mil za Prahu:
Tam spatrzjm, ma mila,
Tureckou armadu.

Aż pomaszjrujem
Trzi sta mil za Wjdeń:
Tam spatrzjm, ma mila,
Celou Tureckou zem,

Celou Tureckou zem
A jeji diedinu:
Tam pro tie, ma mila,
Tam pro tie zahynu.

I wyjdziem i staniem,
Trzysta mil za Pragą:
Tam znajdziem ma miła
Turecką wyprawę.

I staniem i wyjdziem
Trzysta mil za Wiedeń:
Tam znajdziem ma miła,
Cały Turków kraj.

Cały Turków kraj,
Całą ich dziedzinę:
Tam za ciebie miła,
Tam za ciebie zginę.

V. Зтрата.

Жежулинка кука
  На буку въ лесы—
Озви се, ма мила,
  Озви се, кде— йси?
Ты - йси йеномъ та едина,
Цо си сырце ме ранила,
  Озви се, кде— йси?

Заспивалъ славичекъ
  Въ гайку зеленемъ,
Же мы ужъ, ма мила,
  Свои не будемъ;
Не будемъ ужъ сполу ходитъ
Не будемъ се сполу водитъ,
  Ахъ, ужъ не будемъ!

„Мѣла семъ головбка,
  Тенъ ми улетѣлъ;
Же я буду плакатъ,
  На то не зпомнѣлъ,
Улетѣлъ мнѣ до капради,
Снадъ се ужъ вицъ ненавратп—
Ахъ, наврати!"

V. Потеря.

Куковала кукушечка
  На букѣ въ лѣсу,—
Откликнись, моя милая,
  Откликнись, гдѣ ты?
Одна ты на свѣтѣ
Сердце мнѣ ранила;
  Откликнись, гдѣ ты?

Запѣлъ соловушко
  Въ рощицѣ зеленой,
Что мы ужъ другъ другу
  Принадлежать не будемъ;
Не будемъ уже вмѣстѣ ходить,
Не будемъ знаться другъ съ другомъ,
  Ахъ, ужъ не будемъ!

„Былъ у меня голубчикъ,
  И улетѣлъ отъ меня;
Что я буду плакать
  О томъ не подумалъ,
Полетѣлъ онъ на папоротникъ,
Видно, ужъ не воротится,
  Ахъ, не воротится!"—

V. Ztrata.

Żeżulinka kuka
  Na buku w lesy —
Ozwi se, ma mila,
  Ozwi se, kde jsi?
Ty jsi jenom ta jedina,
Co si syrce me ranila,
  Ozwi se, kde jsi?

Zazpjwal sławjczek
  W hajku zelenem,
Że my uż, ma mila,
  Swoji nebudem;
Ne budem uż spolu chodit,
Ne budem se spolu wodit,
  Ah, uż nebudem!

„Miela sem holoubka,
  Ten mi uletiel;
Że ja budu plakat
  Na to nezpomniel.
Uletiel mnie do kapradj,
Snad se uż nenawratj —
  Ach, nenawratj!"

V. Strata.

Kukułeczka kuka
Na buku w lesie:
Ozwij się ma miła
Ozwij się gdzieś ty?
Tyś jest dla mnie jedyna
Coś mi serce zraniła,
Ozwij się, gdzieś ty?

  Zaśpiewał słowiczek
  W gaiku zielonym,
  Że my już ma miła
  Nie dla siebie będziem;
  Nie będziem już razem chodzić,
  Nie będziem już razem bawić,
    Nie będziemy nie.

„Miałam ja gołąbka,
Ale mi uleciał;
Że ja będę po nim płakać
Na to zapomniał.
Uleciał on do paproci,
Zapewne więcéj nie wróci
  Nie powróci, nie!"

ПѢСНИ ВЕРХНЕ-ЛУЖИЦКИХЪ СЕРБОВЪ

изъ сборника гг. Гавпта и Смолеря (*).

I. Свѣрна джовка.

Я пакъ тамъ коджахъ на горахъ,
На горахъ восокихъ.

Я пакъ тамъ, ладахъ до дола,
До дола 'лобоког'.

Я пакъ тамъ виджахъ лоджье йецъ,
На лоджахъ гольцы тсьо.

Тонъ среджански, тонъ найреньши,

Тонъ со ми любеше.

Сцягнылъ йе вонъ свой першцѣнь,
Свой першцѣнь сльеборны.

Йовъ машъ, йовъ машъ ты, голечо,
Тонъ першцѣнь сльеборны.

I. Добрая дочь.

Ходила я по горамъ,
По горамъ высокимъ;

Смотрѣла я въ долину,
Въ долину глубокую;

Видѣла я, какъ тамъ лодка плыла,
А въ лодкѣ три молодца.

Тотъ, что въ серединѣ былъ, пригожѣе всѣхъ,
И тотъ полюбился мнѣ.

Снялъ онъ съ руки свой перстень,
Свой перстень серебреный.

Возми же, возми же, дѣвица,
Этотъ перстень серебреный.

(*) См. Библіографію въ 1-мъ нум. *Денницы*.

PIESNI GÓRNO ŁUŻYCKICH SERBÓW,

ZE ZBIORU HAWPTA i SMOLERJA (*).

I. Swjerna dżówka.

Ja pak tam khodżach na horach,
Na horach wósokich.

Ja pak tam 'ladach do doła,
Do doła 'łóbokch'

Ja pak tam widżach łódżje jjeć,
Na łodżach hólcy tsjo.

Tón sredżanski, tón najreńszi,
Tón so mi lubesze.

Zćahnył je wón swój perszćeń,
Swój perszćeń sljeborny.

„Jow masz, jow masz ty, holeczo,
Tón perszćeń sljeborny."

I. Wierna córka.

Chodziłam tam po górach,
Po górach wysokich.

Spojrzałam tam na dół,
Na dół głęboki.

Zobaczyłam płynące czółna,
W czółnach trzech młodzieńcow.

Ten co w środku był piękniejszy,
Ten mi się podobał.

Zdjął on swój pierścień,
Swój pierścień srebrny.

„Weź, weź, dziewczyno,
, Mój pierścień srebrny.

(*) Ob. N-r 1-szy *Jutrzenki*, w bibliografii.

Твой перщѣнь, тонъ я несмьемъ браць,
Моя мацъ ми вобара.

„Дужъ рек' ты твоей мацьери,
Зо сы йон намкала.“

Своей мацьери я несмьемъ лгаць,
Ей дырбу праву знаць.

Веле радсьо' цу йей прайици:
Тонъ млодженць'це ме мѣць.

Я не смѣю твоего перстня взять,
Мнѣ запрещаетъ матушка.

„Такъ скажи своей матушкѣ,
Что ты нашла его.“

Я не смѣю лгать предъ своей матушкой,
Я должна ей правду сказать.

Гораздо лучше я скажу ей,
Что ты хочешь взять меня за себя.

II. Лёхко змыслена.

Ми йе мой любы писалъ листъ,
Какъ со я дырбью горьевесць.

Прьени бье зъ перомъ писаны,
Други пакъ бьеше цьишчаны.

Прьени тонъ гольчо лязуйе,
Други пакъ на бокъ положи.

Дыжъ бье то з'онилъ любы йей,
Зо гольчо другихъ любуйе.

Вуца'нылъ зъ ножновъ свѣтлы мечъ,
А колъ йе сей йонъ къ вутроби.

Шло пакъ йе ке мши голечо,
Пршезъ те ми керьки зелене.

Тамъ йейе любы цишье спи,
А невье ничо во свѣци.

Зрудносць та дльеге нетрайе,
Гаць штыри кротке неджелье.

II. Легкомысленная.

Мой любезный писалъ письмо ко мнѣ,
Какъ я должна вести себя.

Одно письмо перомъ было писано,
А другое ужъ было печатное.

Первое письмо дѣвица бросила,
Другое отложила въ сторону.

Когда же ея любезный узналъ о томъ,
Что дѣвица другихъ любитъ;—

Вынулъ онъ изъ ножонъ свѣтлый мечъ
И вонзилъ его себѣ въ сердце.

Разъ шла къ обѣдни дѣвица,
Кусточками зелеными.

Тамъ ея любезный спокойно спитъ,
И не знаетъ, что дѣлается на свѣтѣ.

Печаль ея не долго продолжалась—
Только четыре недѣли!

ИЛЛИРІЙСКІЯ (—СЕРБСКІЯ) НАРОДНЫЯ ПѢСНИ (*)

изъ сборника г. Вука Стефановича.

I. Клетва.

Ой девойка, швалерово цветьче!
Нема оног, койи тебе не тьчье.

Ко те не тьчье, не имао сретьчье!

Нем'о сретьчье, ни самыртне светьчье!

Нем'о добра, ни'код цыркве гроба

I. Проклятіе.

О дѣвица, цвѣтокъ роскошный!
Нѣтъ никого, кто бы не любилъ тебя;

Кто тебя не любитъ—пусть ему не будетъ счастья,

Пусть ему не будетъ ни счастья, ни свѣчи похоронной,

Ни добра, ни могилы подлѣ церкви!

II. Дѣвойка родъ куша.

Ой шумица тырньана
И водица ладьжьана,
По ньой плови девойка,
Та не плови, да тоне,
Ветьчье плови да види,
Отьчье л' майка жалити;
Майка иде на броде,
Пакъ се баца каменомъ:
„Тони, тони, дьжьаволе,
Ниси моя ни била.

II. Проклятая дѣвушка (**).

Ой лѣсъ терновый
И вода студеная!
По водѣ плыветъ дѣвица;
Не хочется ей утонуть,
Плыветъ она и смотритъ:
Не сжалится ли надъ нею мать;—
Мать идетъ къ броду,
И бросаетъ въ нее камнемъ:
„Тони, тони, дьяволъ,
Не была ты моею!“

(*) См. No 4 *Денницы.*

(**) Въ Сербіи преступную дѣвушку побиваютъ каменьями; обыкновенно отецъ или братъ первый бросаетъ въ нее камень, а соблазнителя разстрѣливаютъ. Кажется, нѣчто подобное мы видимъ въ этой пѣсни.— *Редакт.*

„Twoj perszćeń, tón ja nesmjem brać“
Moja mać mi wobara.

„Duž rek' ty twojej maćeri,
Zo sy jón namkała.“

„Swojéj maćeri ja nesmjem łhać,
Jej dyrbu prawdu znać.“

„Wele radsjo 'cu jej prajići:
Tón młodženć 'ce me mjeć.“

„Twego pierścienia nie śmiem wziąć,
„Bo matka mi zabrania.

„Więc powiedz swojéj matce,
„Żeś ty go znalazła.

„Swojéj matce nie śmiem łgać,
„Muszę jéj prawdę wyznać.

„Wolę jéj powiedzieć,
„Że chcesz mnie zaslubić.“

II. Lóchko zmyslena.

Mi je mój luby pisał list,
Kak so ja dyrbju horjewesć.

Prjeni bje z perom pisany,
Druhi pak bjesze ćiszczany.

Prjeni tón holczo lazuje,
Druhi pak na bók położi.

Dyž bje to z'onił luby jej',
Zo holczo druhich lubuje,

Wuća'nył z nóžnow swjetły mecz;
A kół je sej jón k wutrobi.

Szło pak je ke mszi holeczo;
Pszez te mi kerki zalene.

Tam jeje luby ćiszje spi,
A newje niczo wo swjeći.

Zrudnożć ta dljehe netraje.
Hać sztyri krótke nedželje.

II. Lekkomyślna.

Mój luby pisal do mnie list,
Jak ja mam postępować.

Pierwszy list był piórem pisany,
Drugi zaś był drukowany.

Pierwszy list dziewczyna rzuciła,
Drugi zaś na bok odłożyła.

Gdyż jéj luby dowiedział się o tem,
Że dziewczyna innych kocha.

Wyjął z pochwy lśniący miecz,
I w sercu go utopił.

Szło na mszę dziewcze,
Krzakami zielonemi.

Tam jéj luby cicho śpi,
I o świecie nic nie wié.

Smutek jéj nie długo trwał,
Cztery tylko niedziele.

PIEŚNI LUDU ILLIRYJSKIE (—SERBSKIE) (*)

ZE ZBIORU P. WUKA STEFANOWICZA.

I. Kletwa.

Oj dewojka, szwalerowo cweće!
Nema onog, koji tebe ne cé,

Ko te ne će, ne imao sreće!

Nem 'o sreće, ni samyrtne sweće!

Nem 'o dobra, nit' kod cyrkwe groba!

I. Przeklęcie.

O dziewico, kwiecie piękny!
Nie ma tego co cię nie chce,

Kto cię nie chce—nie miéj szczęścia,

Nie miéj szczęścia, swic pogrzebu,

Nie miéj dobra, ani grobu przy kościele

II Djewojka rod kusza.

Oj szumica tyrnjana
I wodica lalžana!
Po njoj plowi dewojka,
Ta ne plowi da tone,
Weće plowi da widi,
Oće l' mojka žaliti;
Mojka ide na brode,
Pak se baca kamenom:
„Toni, toni, džawole,
;„Nisi moja ni bila!“

II. Przeklęta dziewczyna (*).

Oj lesie cierniowy
I wodo zimna!
Po niéj płynie dziewczyna,
Nie chce się jéj utonąć
Płynie, płynie i spojrzy,
Czy się matka nie zlituje;
Matka idzie do bródu
I rzuca kamieniem:
„Utoń, utoń, djable,
„Nie byłaś ty moją!“

(*) Obacz n-r 4-ty *Jutrzenki.*

(**) Jeżeli w Serbii dziewica przed zamężciem staje się *występną*, to najprzód ojciec lub brat rzuca na nią kamieniem, a zwodziciel bywa rozstrzelany. Pieśń ty o podobnym zwyczaju przypomina. *Redak.*

Ой шумица тырньана
И водица ладьжьана!
По ньой плови девойка,
Та не плови да тоне,
Ветьчье плови да види,
Отьчье л' отацъ жалити;
Отацъ иде на броде,
Пакъ се баца каменомъ:
„Тони, тони, дьжьаволе,
Ниси моя ни била!"

Ой шумица тырньана
И водица ладьжьана!
По ньой плови девойка,
Та не плови да тоне,
Ветьчье плови да види,
Отьчье л' братацъ жалити;
Братацъ иде на броде,
Пакъ се баца каменомъ:
„Тони, тони, дьжьаволе,
Ниси моя ни била!"

Ой шумица тырньана
И водица ладьжьана!
По ньой плови девойка,
Та не плови да тоне,
Ветьчье плови да види,
Отьчье л' драги жалити;
Драги тырчи на броде,
Па онъ баца у воду:
„Оди къ мени, душице,
Ти си моя и била!"

Ой лѣсъ терновый
И вода студеная!
По ней плыветъ дѣвица;
Не хочется ей утонуть,
Плыветъ она и смотритъ:
Не сжалится ли отецъ надъ нею.
Отецъ идетъ къ броду
И бросаетъ въ нее камнемъ:
„Тони, тони, дьяволъ,
Не была ты моею!"

Ой лѣсъ терновый
И вода студеная!
По ней плыветъ дѣвица,
Не хочется ей утонуть,
Плыветъ она и смотритъ:
Не сжалится ли надъ нею братъ?
Братъ идетъ къ броду
И бросаетъ въ нее камнемъ:
„Тони, тони, дьяволъ,
Не была ты моею!"

Ой лѣсъ терновый,
И вода студеная!
По ней плыветъ дѣвица;
Не хочется ей утонуть,
Плыветъ она и смотритъ:
Не сжалится ли надъ нею милый?
Милый бѣжитъ черезъ бродъ
И бросается въ воду:
„Ступай ко мнѣ, душечка,
Моею-то ты и была!"

Oj szumica tyrnjana,
I wodica lad'žana,
Po njoj plowi dewojka,
Ta ne ne plowi da tone,
Weće plowi da widi,
Oće l'otac žaliti;
Otac ide na brode,
Pak ce baca kamenom:
„Toni, toni, d'žawole,
„Nisi moja ni bila!"

Oj szumica tyrnjana,
I wodica lad'žana,
Po njoj plowi dewojka,
Ta ne plowi da tone,
Weće plowi da widi,
Oće l'bratac žaliti:
Bratac ide na brode,
Pak se baca kamenom:
„Toni, toni, d'žawole,
„Nisi moja ni bila."

Oj szumica tyrnjana,
I wodica lad'žana!
Po njoj plowi dewojka,
Ta ne plowi da tone,
Weće plowi da widi,
Oće l' dragi žaliti;
Dragi tyrczi na brode,
Pa on baca u wodu.
„Odi k meni, duszice,
„Ti si moja i bila!"

Oj lesie cierniowy
I wodo zimna!
Po niéj płynie dziewczyna;
Nie chce się jéj utonąć,
Płynie, płynie i spojrzy;
Czy się ojciec nie zlituje!
Ojciec idzie przez bród
I rzuca kamieniem:
„Utoń, utoń, djable!
„Nie byłaś ty moją!"

Oj lesie cierniowy,
I wodo zimna!
Po niéj płynie dziewczyna,
Nie chce się jéj utonąć,
Płynie, płynie i spójrzy,
Czy się brat nie zlituje?
Brat idzie przez bród,
I rzuca kamieniem:
„Utoń, utoń, djable!
„Nie byłaś ty moją;"

Oj lesie cierniowy,
I wodo zimna!
Po niéj płynie dziewczyna,
Nie chce się jéj utonąć,
Płynie, płynie i spójrzy,
Czy się luby nie zlituje?....
Luby leci przez bród
I rzuca się w wodę:
„Pójdź do mnie, duszko,
„Tyś moją, i byłaś!"

БИБЛІОГРАФІЯ.

I. ЧЕШСКАЯ ЛИТЕРАТУРА.

Цеста Словака ку братромъ Слованскимъ на Моравѣ а въ Чехахъ, одъ Милослава Іосефа Гурбана. **(Путешествіе Словака къ словянскимъ братьямъ въ Моравѣ и Чехахъ, Михаила Іосифа Гурбана). Пештъ. 1841, въ 8., 112 стр.**

Это путешествіе, написанное одушевленнымъ слогомъ, съ словянской точки зрѣнія, подробно знакомитъ насъ съ общественнымъ бытомъ и состояніемъ литературы у двухъ сродственныхъ между собою словянскихъ народовъ, Моравянъ и Чеховъ. Г. Гурбанъ, выѣхавши въ 1839 г. изъ Бржетиславы, посѣтилъ Бырно (Brünn), Врановъ, Бозковъ, Летовицы, Недвѣдицы, Пернштаинъ, Стражекъ, Мезиржицы и т. д. Во многихъ мѣстахъ Моравы и Чеховъ, путешественникъ замѣчаетъ, въ разныхъ сословіяхъ общества, стремленіе къ народной жизни и вводитъ насъ въ кругъ тамошнихъ ученыхъ и литераторовъ, ревностно содѣйствующихъ этому стремленію.— Изъ Иглавы, чрезъ Чаславъ и Колинъ, г. Гурбанъ прибылъ въ Прагу, которую онъ съ восторгомъ привѣтствовалъ, какъ средоточіе умственной дѣятельности Западнаго Словянства, дающее жизнь всему, что около него вращается. Прага пріобрѣла это завидное поло-

BIBLIOGRAFIA.

I. LITERATURA CZESKA.

Cesta Slowaka ku bratrom slowanskim na Morawie a w Czechach, od Miloslawa Josefa Hurbana. **(Podróż do braci słowiańskich w Morawie i Czechach, przez Misłsława Józefa Hurbana). Peszt. 1811, w 8 ce; 112 str.**

Podróż ta, napisana stylem ożywionym, szczegółowo obznajmia nas ze stanowiska słowiańskiego, z bytém towarzyskim i ze stanem literatury u dwóch spokrewnionych między sobą ludów, Morawianów i Czechów.— P. Hurban wyjechawszy w r. 1839 z Brzetisławy, zwiedził Byrno (Brünn) Wranow, Bozkow, Letowice, Niedwiedice, Pernsztain, Strażek, Mezirzice i t. d. W wielu miejscach Morawy i Czech, podróżnik spostrzega w różnych klassach towarzystwa popęd do narodowości, i wprowadza nas w koło ludzi uczonych i literatów, którzy gorliwie wspierają takowy kierunek. — Z Igławy przez Czasław i Kolin, p. Hurban przybył do Pragi, którą z uniesieniem witał, jako punkt środkowy umysłowéj działalności zachodnich Słowian, dający życie wszystkiemu, co tylko naokoło niego się obraca. Praga dostąpiła tego świetnego położenia, szczególniéj przez czynność swoich uczonych i literatów, których imiona zaszczytnie są znane w całym słowiań-

женіе преимущественно дѣятельностію своихъ ученыхъ и литераторовъ, которыхъ имена столь извѣстны въ образованномъ словянскомъ мірѣ; и съ этой стороны она чрезвычайно важна для всѣхъ Словянъ. Иллирійцы называютъ ее *Золотою Прагою* (Zlatna Praha); въ насъ, Русскихъ, она пробуждаетъ много драгоцѣнныхъ родныхъ воспоминаній разительнымъ сходствомъ съ нашею Москвою. Но возвратимся къ книгѣ г. Гурбана. Можетъ-быть, нѣкоторые критики скажутъ, что онъ вдавался въ излишнія подробности и описывалъ впечатлѣнія, произведенныя въ немъ Моравою и Чехами, такъ точно, какъ бы онъ путешествовалъ по *мало-извѣстнымъ* странамъ; но, по нашему мнѣнію, основанному на ближайшемъ изученіи предмета, никакія подробности въ дѣлѣ литературной взаимности между многочисленными словянскими народами, не могутъ почестся лишними.

skim świecie, i z tego względu jest ona wiele znacząca dla wszystkich Słowian. Illiryjczykowie nazywają ją *złotą Pragą* (zlatna Praga), Rossyanom przypomina wiele drogich narodowych pamiątek przez swoje uderzające podobieństwo do Moskwy. — Lecz powróćmy do podróży p. Hurbana. Może niektórzy krytycy powiedzą, że p. Hurban wdawał się w zbytnie szczegóły, i swoje wrażenia, które sprawiły na nim Morawa i Czechy, opisywał tak jakby podróżował po *krajach mało znanych;* lecz podług naszego zdania, zasadzonego na bliższéj znajomości przedmiotu, żadne szczegóły, co się tyczy literackiéj wzajemności licznych słowiańskich ludów, nie mogą być uważane za zbytkowe.

II. ИНОСТРАННЫЯ КНИГИ, ОТНОСЯЩІЯСЯ КЪ СЛОВЯНСКИМЪ ПРЕДМЕТАМЪ.

Die Wissenschaft des Slawischen Mythus in weitesten, den altpreussisch-lithauischen Mythus mitumfassenden Sinne. (Пространное изложеніе словянскаго миөа, обнимающее собою древле прусскій и литовскій миөы). Львовъ, Станиславовъ и Тарновъ. 1842. Въ 8, XX и 432 стр.

Это сочиненіе написано Др. Игн. И. Ганушемъ, профессоромъ философіи и ея исторіи въ львовскомъ университетѣ. Онъ разсматриваетъ миөологію, какъ науку; излагаетъ идею миөа и миөологіи; показываетъ отношеніе миөологіи къ исторіи баснословныхъ временъ и къ философіи миөовъ, и наконецъ отношеніе ея къ археологіи. Сдѣлавши эти общія замѣчанія, онъ переходитъ къ опредѣленію мѣста, какое Словяне занимаютъ въ исторіи просвѣщенія. Здѣсь онъ говоритъ о числѣ Словянъ, о стремленіи ихъ къ просвѣщенію, о народномъ характерѣ древнихъ Словянъ, и утверждаетъ, что отличительною чертою ихъ характера есть набожность и миролюбіе. Объясняя миөы, онъ замѣчаетъ въ нихъ индійское начало, и слово: *Славъ*, производитъ отъ богини огня *Славы;* поклоненіе свѣту и огню, у древнихъ Словянъ, сравниваетъ съ поклоненіемъ *Будда—Коросъ—Сургу*, на востокѣ. Словянскій *Парабрама*= *Прабогъ; Тримурти*, принимаемый, какъ одно божество=*Триглавъ;* какъ раздѣльный, *Провенъ — Сива — Радегастъ.* — Объяснивши подробно индійскую стихію въ словянской миөологіи, авторъ переходитъ къ Парсамъ и наконецъ говоритъ о соединеніи стихіи индійской съ стихіею этихъ послѣднихъ. Съ той же самой точки зрѣнія онъ разсматриваетъ миөологію прусскую и литовскую; въ-заключеніе разбираетъ преобразованіе словянскаго миөа въ Европѣ и приводитъ названія боговъ *надземныхъ, земныхъ и подземныхъ.*

Авторъ во всемъ своемъ сочиненіи является глубокомысленнымъ изыскателемъ, съ любовью занимающимся своимъ предметомъ. Онъ пользовался обильными источниками и объяснилъ многія мѣста; но достигъ ли онъ своей цѣли, объ этомъ можно судить по его собственнымъ словамъ: „Мое сочиненіе частію предназначено для того, чтобы удовлетворить потребности, которую давно уже каждый чувствовалъ; частію для того, чтобы еще болѣе дать ее почувствовать.“

II. DZIEŁA ZAGRANICZNE, TYCZĄCE SIĘ PRZEDMIOTÓW SŁOWIAŃSKICH

***Die Wissenschaft des slawischen Mythus im weitesten, den altpreussich-lithauischen Mythus mitumfassenden Sinne.* (Wykład słowiańskiego mitu, w najrozleglejszém znaczeniu, obejmującém staro-pruskie i litewskie mity.) Lwów, Stanisławów i Tarnów. 1842. w 8 ce; str. XX i 432.**

Autorem tego dzieła jest Dr. Ignacy Jan Hanusch, professor filozofii i jéj dziejów przy uniwersytecie lwowskim. Traktuje on o mitologii, jako o umiejętności, określa pojęcie mitu i mitologii, wykazuje stosunek mitologii względem dziejów mitycznych i filozofii mitów, następnie względem archeologii. Po tych ogólnych uwagach przechodzi do skreślenia stanowiska, jakie zajmują Słowianie w dziejach oświaty powszechnéj. Tu mówi o ich liczbie, o pojętności do oświaty, o charakterze narodowym starożytnych Słowian i utrzymuje, że bogobojność i łagodność są znamieniem ich charakteru. Objaśniając mity upatruje w nich indyjskie pochodzenie, wywodząc początek wyrazu *Sław* od bogini ognia *Sława*. Cześć światła i ognia u starożytnych Słowian, porównywa z wschodnią czcią Buddha-Koros-Sur. Słowiański Parabrama = Praboh; Trimurti w swéj jedności Trihlaw; rozdzielnie uważany = Proven-Siwa-Radegast. Szczegółowo wykazawszy te indyjskie żywioły w mitologii słowiańskiéj przystępuje do Parsów, a wreszcie mówi o spojeniu się tych dwóch żywiołów. Po tych przypuszczeniach w tym samym duchu traktuje o pruskiéj i litewskiéj mitologii. W końcu zastanawia się nad właściwém przeistoczeniem słowiańskiego mitu w Europie; tu wymienia bogów *nad-ziemskich, ziemskich* i *pod-ziemskich*.

Autor w całém swojém dziele okazuje ducha badawczego i wielkie zamiłowanie swego przedmiotu. Korzystał on z wielu źródeł i wiele miejsc wyjaśnił. Zresztą co się tyczy celu, tego dopiął podług własnych słów swoich: „Dzieło moje przeznaczone jest w części do zaspokojenia potrzeby, jaką od dawna każdy czuł, a w części, aby ją dało jeszcze mocniéj uczuć.“

СМѢСЬ.

ЗАМѢТКА, ПО ПРОЧТЕНІИ ГУЛЯЙПОЛЬСКОЙ СТАНИЦЫ. — Мы прочитали съ большимъ любопытствомъ новый романъ г. Грабовскаго: Гуляйпольская Станица (Hulajpolska Stanica. V Томовъ. Вильно, 1840 и 1841, въ 12). Насъ въ-особенности заняли описанія, касающіяся Запорожья. Не знаемъ, на какихъ фактахъ основываетъ авторъ разсказъ свой о послѣднемъ кошевомъ атаманѣ Сидорѣ Бѣломъ (см. т. III. стр. 50, 69, 89 и слѣд., т. IV стр. 34-86 и др.), который, по уничтоженіи, въ 1775 году, сѣчи запорожской, бѣжалъ, будто бы въ Турцію, съ значительнымъ отрядомъ сѣчевыхъ козаковъ, чрезъ польскія владѣнія до Голты, пограничнаго турецкаго городка, при устьѣ рѣкъ Синюхи и Буга. Намъ извѣстно только изъ достовѣрныхъ источниковъ, что послѣднимъ кошевымъ атаманомъ Запорожья былъ Петръ Ивановичь Калнишевскій или, какъ его называли въ сѣчѣ, Петро Калнышъ; что онъ, по занятіи сѣчи генераломъ Текели, былъ отправленъ въ С. Петербургъ вмѣстѣ съ войсковымъ писаремъ Глобою; что бѣжавшіе изъ сѣчи въ Турцію Запорожцы, въ числѣ 5000, пустились въ лодкахъ по Днѣпру, пробравшись въ Чорное Море чрезъ днѣпровскій лиманъ, и потомъ, слѣдуя обыкновеннымъ стародавнимъ казачьимъ путемъ, чрезъ георгіевскій рукавъ Дуная, достигли Браилова; что Сидоръ Бѣлый былъ войсковымъ Асауломъ, постоянно оставался, послѣ уничтоженія сѣчи, въ Новороссійскомъ краѣ, и въ 1783 году, вмѣстѣ съ другими войсковыми старшинами, поднесъ правительству адресъ отъ имени всей падшей общины, съ просьбою о дозволеніи служить въ войскахъ русскихъ (*Исторія Новой Сѣчи или послѣдняго Коша Запорожскаго. Извлечена изъ собственнаго Запорожскаго Архива А. Скальковскимъ. Одесса*, 1841, *въ* 8). Еще въ одномъ пунктѣ не соглашаемся мы съ *Гуляйпольскою Станицею*. Не такъ просто, по-патріархальному, производилась въ послѣднія времена торговля на Запорожьѣ, какъ описываетъ авторъ приведеннаго романа (т. III стр. 51 и 52). Вотъ что по этому предмету сообщаетъ г. Скальковскій: „Торговля (внутренняя или розничная) была сосредоточена и производилась въ сѣчѣ, въ особомъ предмѣстьѣ, гдѣ курени имѣли свои собственныя лавки, шинки, погреба и дома, которые отдавались въ наемъ, и получаемый отъ того доходъ поступалъ въ общую кассу куреня. Не принадлежавшіе къ войску купцы, промышленники и ремесленники платили въ кошъ десятину. Тщательное вниманіе обращено было на вѣсъ и мѣру товара, особенно напитковъ и хлѣба, которымъ даже цѣна опредѣлялась. Надъ вѣсами и мѣрою былъ особый приставъ, называвшійся *войсковымъ канторлеемъ*, въ чинѣ полковаго старшины. Онъ повѣрялъ привозимые припасы и товары, назначалъ имъ рыночную цѣну и собиралъ пошлину въ войсковой скарбъ.

ROZMAITOŚCI.

UWAGA PO PRZECZYTANIU STANICY HULAJPOLSKIÉJ. — Przeczytaliśmy z największą uwagą nowy romans p. Grabowskiego: *Stanica Hulajpolska* (Wilno, 1840—1841). Szczególniéj zastanowiły nas opisy tyczące się Zaporoża. Nie wiemy, na jakich faktach autor opiera swoję powieść o ostatnim koszowym atamanie *Sidorze Białym* (obacz T. III. str. 50, 69, 89 i następ. T. IV. str. 34, 86 i t. d.), który po zniesieniu w r. 1775 siczy zaporożskiéj, uciekł przez polskie prowincye nibyto do Hołty, (pograniczne tureckie miasteczko przy ujściu rzek: Sinjuchy i Bugu) w Turcyi, ze znacznym oddziałem kozaków. Wiemy tylko z pewnych źródeł, że ostatnim koszowym atamanem Zaporoża był Piotr Iwanowicz Kalniszewski, czyli jak nazywano go w siczy, Petro Kalnyż; że po obleżeniu siczy przez jenerała Tekeli był odesłany do Petersburga, razem z wojskowym pisarzem Głobą; że Zaporożcy w liczbie 5,000, uciekli na czółnach przez Dniepr, dostawszy się do morza czarnego przez liman dnieprowski, potém, odbywając zwykłą dawną drogę kozaków, przez georgiewską odnogę Dunaju, przyszli do Braiłowa; że *Sidor Biały* był wojskowym asaułem, i ciągle po zniesieniu siczy, znajdował się w kraju nowo-rossyjskim, a 1783 roku, razem z innymi wojskowymi starostami przedstawił rządowi adres w imieniu całéj gminy z prośbą, aby jéj dozwoloném było odbywanie służby w wojskach rossyjskich (*Historya Nowéj Siczy czyli ostatniego Kosza Zaporożców; wyjęta z własnego zaporożskiego archiwum przez Skalkowskiego. Odessa*, 1841. — Po rossyjsku). Jeszcze w jednym punkcie nie zgadzamy się ze *Stannicą Hulajpolską*. Nie tak po prostu, patryarchalnie, odbywał się w ostatnich czasach handel na Zaporożu, jak opisuje autor wspomnionego romansu (T. III. str. 51—52). Względem tego p. Skalkowski mówi: „Handel (wewnętrzny czyli częściowy), był skupiony i odbywał się w siczy, na osobném przedmieściu, gdzie *kureni* mieli swoje własne sklepy, szynkownie, piwnice i domy, które wynajmowano, a zebrany ztąd dochód składał się do ogólnéj kassy *kurenia*. Nie należący do wojska kupcy, handlarze i rzemieślnicy, płacili do kosza dziesięcinę. Pilna uwaga zwrócona była na wagę i miarę towaru, szczególniéj zaś trunków i chleba, podług czego nawet oznaczono cenę. Do wagi i miary przeznaczony był osobny dozorca, w randze starosty pułku (*połkowaho starszyny*). — Ten rewidował nadchodzące wiktuały i towary, wyznaczał na nie targową cenę i zbierał cło do skarbu wojskowego.

КОРРЕСПОНДЕНЦІЯ.— *Прага.* „Между выходящими у насъ книгами, весьма мало такихъ, которыя могли бы быть для тебя полезны. Всѣ пишутъ только для журналовъ. Что-то будетъ, когда старики вымрутъ и на свѣтѣ останутся только желѣзныя дороги, машины, журналы, виртуозы и танцовщицы? О нѣмецкой литературѣ я тебѣ ничего не пишу, потому-что она тебѣ также хорошо извѣстна, какъ и мнѣ. О 7-мъ томѣ лѣтописей, издаваемыхъ Перцомъ, еще ничего неслышно. Вотъ самая животрепещущая новость: нѣкоторые историки отвергаютъ существованіе Словянъ въ сѣверной Германіи, въ средніе вѣки, и утверждаютъ, будто бы тамъ было все нѣмецкое, за исключеніемъ развѣ *einigen Sklawen wendischen Abstammung*. Это здѣсь называется *шагомъ впередъ*.“

— *Загребъ* (*Agram*). „Января 20, н. г., у насъ данъ былъ *народный балъ*, который можно назвать самымъ блистательнымъ и многочисленнымъ изъ всѣхъ нашихъ баловъ; все, что только есть у насъ лучшаго, всѣ наши знаменитости отличались на немъ; веселіе было непринужденное и единодушное. Наиболѣе нравился народный танецъ: *Кругъ* (*Kolo*), которымъ распоряжала графиня Сидонія Эрдёдова; онъ былъ повторенъ три раза при всеобщихъ рукоплесканіяхъ. Танцующіе одѣты были въ народное платье, называемое *Суркою*. Этотъ танецъ смѣнили чешская *Полька* и польская *Мазурка*, до которыхъ чрезвычайно много нашлось охотниковъ. По народному обычаю, хозяиномъ дома избранъ былъ почтенный градоначальникъ *Марковичъ*, а хозяйкою генеральша *Симоничъ*. Дамы, которыя на балѣ украшены были народными цвѣтами, такъ были прелестны и очаровательны, что редакторъ здѣшняго нѣмецкаго журнала: *Кроація*, описывая ихъ красоту, пришолъ *въ чрезвычайный и очень понятный восторгъ*.“

НОВОСТИ ПОЛЬСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ.— Г-жа Г.......ъ (урожд. Т....ская) подарила польскую публику очень замѣчательнымъ произведеніемъ: *Иванъ Кохановскій* въ Чарнолѣсьѣ (Липскъ, 1842 г.). Хотя оно написано въ-видѣ повѣсти, однако жъ его скорѣе можно отнести къ біографіи знаменитаго польскаго поэта, обрисованной рукою таланливой писательницы. Мы возвратимся къ этому произведенію въ библіографіи. *Историческіе источники* и т. д., собранные и изданные Францомъ Новаковскимъ. 1841 г., въ 8, 2 тома. Они заимствованы изъ королевской берлинской библіотеки и относятся къ польской исторіи XVII и XVIII в. Жаль, что издатель не позаботился критически разобрать эти источники, чтобы подтвердить ихъ достовѣрность, и не привелъ ихъ въ хронологическій порядокъ. Только нѣкоторые изъ нихъ заслуживаютъ вѣроятіе и могутъ быть важны для историка. На дняхъ ожидаемъ изъ Вильна слѣдующія книги: *Воспоминанія о Жмуди*, священника Л. А. Юцевича и *Путешествіе къ Святымъ Мѣстамъ* Священника Головиньскаго, профессора въ Императорскомъ университетѣ Св. Владиміра и переводчика Шекспира. Книгопродавецъ Глюгсбергъ издаетъ въ Варшавѣ: *Петръ Великій и вѣкъ его*, съ картинками. *Атеней*, журналъ, посвященный философіи, литературѣ, искусствамъ, критикѣ и т. д. и издаваемый Крашевскимъ. Мы получили 6-й томъ этого журнала (Вильно, 1841 г.) и нашли въ немъ много хорошихъ статей, особенно по части исторіи, такъ напр. очень замѣчательно историческое свѣдѣніе о Пинскѣ, относящееся ко временамъ войнъ Хмѣльницкаго. *Отечественные историческіе памятники*, собранные и изданные Людв. Зѣлиньскимъ (Львовъ, 1841). Сборникъ любопытный, но его нужно еще разобрать критически. Онъ заключаетъ въ себѣ между прочими статьями: Истинная исторія Богдана Хмѣльницкаго (изъ старой рукописи) и Примасъ Труберъ, съ дополненіемъ свѣдѣній о нѣкоторыхъ словянскихъ типографіяхъ и о книгахъ, тамъ изданныхъ. Въ Варшавѣ вышли нумера: 10, 11, 12, 13, 14 и 15, *Ученаго Обозрѣнія*. Особенно понравился намъ 14 нумеръ, заключающій въ себѣ: Собраніе литовскихъ законовъ, отъ 1389 до 1529 г. (статья Мацеёвскаго); замѣчанія на *Historica Russiae monumenta* и т. д. (его же), Die ältesten Denkmäler der böhmischen Sprache (разборъ его же); О испанской поэзіи XIX стол. (Эд. Дембовскаго) и разныя литературныя извѣстія.

KORRESPONDENCYA. — PRAGA. „Z liczby wydawanych u nas dzieł bardzo mało jest takich, któreby mogły być dla ciebie użyteczne. Wszyscy piszą tylko dla pism peryodycznych. Co to będzie, kiedy starzy poumierają i na świecie pozostaną same koleje żelazne, machiny, pisma peryodyczne, wirtuozy i tancerki? — O literaturze niemieckiéj żadnych ci wiadomości nie podaję, bo znana ci równie dobrze, jak i mnie. O 7-ym tomie kronik wydawanych przez Pertza nic jeszcze nie słychać. Najświeższa nowina jest ta, że niektórzy historycy zaprzeczają istnieniu Słowian w północnych Niemczech, w wiekach średnich, i twierdzą, że niby tam wszystko było niemieckie, wyjąwszy chyba *einigen Sklawen wendischen Abstammung*. To się nazywa *krokiem naprzód*.....“

Zahreb (*Agram*). — „20 Stycznia b. r. dany był *narodowy bal*, świetniejszy i liczniejszy od wszystkich, któreśmy tu dotąd widzieli. Wszystko co tylko mamy najznakomitszego i piękniejszego odznaczało się na nim; zabawa była nieprzymuszona i wesoła. Najwięcéj się podobał narodowy taniec, *Koto*, prowadzony przez hrabiankę Sidoniją Erdödową, który trzy razy na żądanie przy poklaskach musiał być powtórzony. Tancznicy ubrani byli w w narodową suknię zwaną *Surka*. Po tym tańcu czeska *Polka* i polski *Mazur* najwięcéj były pożądane. Gospodarzem domu, podług narodowego zwyczaju, był gubernator *Markowicz*, a gospodynią jeneralowa *Simonicz*. Płeć piękna, ozdobiona narodowemi kolorami, do takiego stopnia odznaczała się powabem i wdziękami, że redaktor tutejszego niemieckiego pisma: *Kroacya*, opisując jéj piękności, wpadł w niezmierne, lecz słuszne zachwycenie!“

NOWOŚCI. — LITERATURA ROSSYJSKA. — W dwóch wyszłych dotąd n-rach pisma pod tytułem: *Dziennik Min. Ośw. Nar.*, zwraca na siebie uwagę wiele artykułów uczonéj treści, jako to: O początku Chrześcijaństwa w Polsce (w 1 n-rze), Rzymskie poselstwo do Attyli podług Priscusa, pisarza V-go wieku (w 2-m), wyciąg z sprawozdania dokt. Ruljego o podróży jego do Niemiec i Hollandyi (tamże), O Dekandolu (tamże) Niezmiernie ciekawe są także umieszczane w tém piśmie wyciągi z protokułów posiedzeń Kommissyi Archeograficznéj, któréj działania coraz w większym rozwijają się zakresie przez wynalezienie i wydawanie licznych piśmiennych pomników, w które bogatą jest Rossya, i które rzucają nowe światło na drogę dziejową. W 2-ém n-rze tego pisma zawiera się rozbiór wydanych w Wiedniu, w r. 1841, *Halickich przysłów i zagadnień*. Powiemy o nich w przyszłym n-rze *Jutrzenki* i przytoczymy niektóre przysłowia ważne nawet pod względem historycznym. — Wyszedł n-r 5 *Ojczystych Pamiętników*. Zawsze przychodzi nam podziwiać bogactwo tego pisma, które idzie z postępem czasu i z wyższego stanowiska działa na swoich czytelników.— Przytaczamy tu tytuły niektórych artykułów, zawartych w 5 n-rze *Ojczy-Pamiętników*: Goethe: Goethe w Wejmarze (1796 — 1832), śmierć Szyllera, ślub Goethego, ostatnie lata życia jego (*Dokończenie*); Fryderyk Wielki i monarchija pruska; Przegląd najnowszéj literatury włoskiéj i angielskiéj i t. d. — Najlepsze, niedawno wydane, oddzielne literackie płody są: *Godziny Wyzdrowienia*, poezye przez Polężajewa; *Cesarze*, dzieło tłumaczone z Schampagnie; *Metryka języka greckiego* przez Sinajskiego, *Bibliotcka Jurydyczna* (zeszyt 7-my).

— Astrachańska publiczna biblioteka już piąty rok utrzymuje się kosztem *Józefa Szajkina* (syn kupca), który razem jest jéj bibliotekarzem. Wszystkich dzieł w téj bibliotece jest 5,733 tomy. W przeciągu roku 1841 otwarta była dla odwiedzających od godziny 10 do 1-éj, w lecie zaś, od Maja do Września, i po obiedzie od 5 do 7-éj codzień. W roku 1841 blisko 700 osób zajmowało się czytaniem książek bezpłatnie w salach biblioteki. — 1-go Stycznia, 1842 roku, wpłynęło do niéj 188 rubli 28 kopiejek srebrem ze składek. — Ciekawi jesteśmy sprawozdania o innych bibliotekach zaprowadzonych oddawna, jak słyszeliśmy, i w wielu innych miastach Rossyi. — (*Ob. Pszczoły Półn. n-r 85 z r. b.*).

Редакторъ ДУБРОВСКІЙ.

Redaktor DUBROWSKI